

INFORMACIJA

TARPTAUTINIS BALTŲ IR SLAVŲ
KALBŲ SIMPOZIUMAS PARYŽIUJE

2006 m. balandžio 21–22 d. Ecole Normale Supérieure rūmuose, prie pat Panteono ir kitų senojo Paryžiaus įžymybių (netoli nuo čia – ir Luvras bei nuostabioji Notre-Dame katedra), vyko tarptautinis baltų ir slavų kalbų simpoziumas „Baltic languages, Slavic languages: contact, confrontation, comparison“. Jį organizavo baltistikoje ir indoeuropeistikoje jau spėjęs nemažai nuveikti Danielis Petit’as (dviejų monografijų autorius) kartu su Henriu Menantaud’u, taip pat besidominčiu baltistika (ypač latvių kalba), o finansavo Institut National des Langues et Civilisations Orientales. Tai buvo Tarptautinės baltų-slavų komisijos prie Slavistų kongreso renginys. Jai vadovauja Raineris Eckertas. Jis simpoziume pasakojė apie šios komisijos veiklą.

Apskritai simpoziume pranešimus skaitė 16 mokslininkų. Jie atvyko iš 9 šalių: Izraelio (Lea Sawicki), JAV (Andrey Danylenko), Lietuvos (Saulius Ambrazas, Kazimieras Garšva, Danguolė Mikulėnienė), Olandijos (Rick Derksen), Prancūzijos (Claire Le Feuvre, Henri Menantaud, Daniel Petit), Rusijos (Aleksandr Anikin, Piotr M. Arkadiev, Marija Zavjalova), Serbijos (Aleksandr Loma), Ukrainos (Anatolij Nepokupnyj), Vokietijos (Rainer Eckert, Björn Wiemer). Nemaža dėmesio simpoziume skirta baltų kalbų istorijai.

D. Petit’as labai gražiai ir elegantiškai plačiame ide. kalbų fone atskleidė baltų ir slavų kalbų įvardžiutinių būdvardžių priešistorę.

S. Ambrazas kalbėjo apie kelis senuosius, iš ide. prokalbės paveldėtus, baltų būdvardžių darybos bruožus: apie priesagų *-lo-, *-no- ir *-ro- kaitą, apie vedinių su *-nt-, *-ko-, *-(i)jo-, *-mo- raidą.

D. Mikulėnienė parodė, kad akūtinė *várna* : *vařnas* tipo metatonija susiformavo baltų kalbų dirvoje, o jai pamatą padėjo kuopiniai vediniai su *-ā ir oksitoniškai kirčiuojama kuopinė daugiskaita su -aī, t. y. pirmiausia atsirado vedinys *várna*, vėliau – *varnaī*, o tik tada – *vařnas*. Plačiau apie tai rašoma ką tik pasirodžiusioje D. Mikulėnienės monografijoje *Cirkumfleksinė metatonija lietuvių kalbos vardažodiniuose daiktavardžiuose ir jos kilmė* (Vilnius, 2005).

R. Derksenas aptarė kuriamą baltų ir slavų etimologijų bazę Leidene rengiamam naujam ide. kalbų etimologiniam žodynui.

A. Loma sl. *proso ‘sora’ lygino su pr. *prassan* (hirse) E 266, toch. B *proksa* ‘javai’¹ bei kildino juos iš ide. *kes ‘pjauti’, kartu paliesdamas satemizacijos problemą baltų ir slavų kalbose.

A. Nepokupnas bandė surasti senojo „šventojo karaliaus“, kurį reprezentuoja lo. *rex*, semantinių paralelių baltų, slavų ir germanų kalbose.

A. Danylenko nagrinėjo *savo žemę myléta* tipo konstrukcijas senuosiuose lietuvių

¹ Dėl šių žodžių galimės giminystės plg. dar V. Ivanov, Prussica 1–3, – Studies in Baltic and Indo-European Linguistics in Honor of William R. Schmalstieg, ed. by Ph. Baldi, P. U. Dini, Amsterdam-Philadelphia, 2004, 97.

raštuose ir jų ryšius su gudų (baltarusių), ukrainų bei lenkų atitikmenimis.

B. Wiemeris pabrėžė periferinių lietuvių tarmių tyrimų svarbą, svarstant baltų ir slavų kalbų santykius.

A. Anikinas pristatė ką tik išėjusį rusų kalbos baltizmų žodyną: *Опыт словаря лексических балтизмов в русском языке* (Новосибирск, 2005).

K. Garšva, remdamasis vardyno duomenimis, pateikė pastabų apie baltų ribų siaurėjimą Gudijoje (Baltarusijoje) VI–XIX a.

Baltistus galėtų sudominti ir C. Le Feuvre's iškelta hipotezė, kad sl. *grady* tipo daugiskaitos įnagininko forma su -y išriedėjusi iš senos *u* kamieno vienaskaitos įnagininko formos su *-ī.

Kiti pranešimai buvo sinchroninio, tipologinio pobūdžio.

Dar reikia pabrėžti, kad po kiekvieno pranešimo vyko rimtos diskusijos (gana rėtos pastaruoju metu Lietuvoje). Gyvas bendravimas tęsėsi ir po posėdžių surengtų pobūvių metu prie vyno taurės ar tiesiog vaikštinėjant Paryžiaus gatvėmis. Visur jautėme rūpestingų Danielio Petit'o rankų šilumą.

Jo dėka Paryžius pamažu tampa svarbiu baltistikos centru: simpoziumo darbą atidžiai stebėjo keli jo mokiniai (vienas jų – net iš Japonijos), studijuojantys baltų kalbas, diskusijose aktyviai dalyvavo D. Petit'o mokytojas indoeuropeistas Georges-Jean Pinault'as. Čia toliau tęsiamas Antoine'o Meillet'o (2006 m. kaip tik sukanka 140 metų nuo jo gimimo ir 70 metų nuo mirties) tradicijos. Neatsitiktinai šio žymaus indoeuropeisto atvaizdas puošia simpoziumo tezių rinkinį. D. Petit'as numatęs publikuoti ir pačius pranešimus.

Tai bus jau antras jo parengtas baltistinių straipsnių rinkinys. Pirmasis išėjo 2004 m. leidinio *Histoire Épistémologie Langage* XXVI (2) tome. Baltistinio profilio yra D. Petit'o habilitacinis darbas – monografija *Apophonie*

et catégories grammaticales dans les langues baltiques (Leuven-Paris, 2004). Svarbu ir tai, kad jis puikiai moka lietuvių kalbą, ne tik kalba, bet ir rašo lietuviškai, bendradarbiauja Lietuvos lingvistiniuose leidiniuose. Ne kartą jis pats buvo atvykęs į Lietuvą, skaitė paskaitų Vilniaus universitete, o 2006 m. lankėsi ir Lietuvių kalbos institute. Taigi tegu auga ir stiprėja šis dvasinis tiltas tarp Paryžiaus ir Vilniaus!

Saulius Ambrazas

TARPTAUTINĖ KAZIMIERO BŪGOS KONFERENCIJA

2006 m. rugsėjo mėn. 15 dieną Vilniaus universiteto Baltistikos ir bendrosios kalbotyros katedra surengė tarptautinę Kazimiero Būgos konferenciją, tradiciškai skirtą etimologijai ir onomastikai. Joje naujausiomis savo mintimis pasidalijo 16 mokslininkų iš JAV, Lenkijos, Lietuvos, Ukrainos ir Vokietijos. Teminių sekcijų nuspręsta atsisakyti, todėl prelegentai ir kiti konferencijos dalyviai galėjo išklaudyti visų pranešimų ir aktyviai dalyvauti diskusijose. Šioje apžvalgoje tos skirties irgi nedaroma, laikomasi chronologinės pranešimų tvarkos.

Konferenciją pradėjo ir pirmajam posėdžiui pirmininkavo Bonifacas Stundžia kartu su Woiciechu Smoczyńskiu (Krokua). Pastarasis ir perskaitė pirmąjį pranešimą, kuriame pateikė įdomių ir naujų etimologijos, morfonologijos ir žodžių darybos pastabų. Šį sykį W. Smoczyńskio akys nukrypo į žodžius *dyrėti (-óti)*, *dvejgys*, *kaūkaspennis*, *kiaulė*, *lāžas*, *pietūninis*, *síelis*, *systyti*, *slātyti*, *-ija*, *-ijo* (*slatyti*, *-o*, *-ė*), *stāklės*, *styrėti (-óti)*, *šakālti*, *šliaužti*, *šmūlas*, *trėčias*, *ūšmalas* ir *vėtyti*. Audronė Kaukienė (Klaipėda)